

Öğrencilerin İnternet Ortamında Kullandıkları Yazılı Sohbet Dili Üzerine Bir Araştırma

Cenk Akbıyık*

Adnan Karadüz**

S. Sadi Seferoğlu***

Öz

Günümüzde internet ortamında iletişim kurma alışkanlığı giderek yaygınlaşmakta, her geçen gün daha çok insan internet ortamında iletişim kurmak istemektedir. Bu ortamda iletişim kurulurken yüz yüze iletişimden farklı olan durumlarla karşılaşabilmektedir. Bu araştırma öğrencilerin internet ortamındaki sohbetleri sırasında kullandıkları dili çeşitli boyutlarıyla inceleyen betimsel nitelikte bir durum çalışmasıdır. Kayseri ilinde bulunan özel bir ortaöğretim okulu bu çalışmada durum olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında anket, görüşme ve belge taraması gibi farklı kanallardan toplanan veriler çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre internet ortamında kendine özgü simgeleri veya yazım tarzı olan yazılı bir işaret dili oluşmaktadır. Öğrenciler okul günlerinde bir saatten daha az bir süreyi sohbet başında geçirirken bu süre tatil günlerinde artmaktadır. Öğrencilerin yazılı sohbetler sırasında kullandıkları dil günlük konuşma dilinin özelliklerini taşımaktadır. İnternet ortamında kullanılan bu dilde bazı sapsmalar söz konusudur. Öğrenciler yazılı sohbetleri sırasında Türkçenin temel yazım kurallarının neredeyse hiçbirine uymamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler

İnternet, sohbet, iletişim, simgeler, dil alışkanlıkları, yazım, öğrenci

* Yrd. Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü – Kayseri / Türkiye
cakbiyik@erciyes.edu.tr

** Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü – Kayseri / Türkiye
akaraduz@erciyes.edu.tr

*** Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü – Ankara / Türkiye
sadi@hacettepe.edu.tr

Giriş

Bilgisayar ağlarını ve kurumsal bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik iletişim ağı olan internet ortamında iletişim kurma alışkanlığı giderek yaygınlaşmaktadır. Sürekli çevrimiçi olma ve birçok işi aynı anda yapma günümüz gençlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma alışkanlıklarıyla ilgili dikkati çeken iki önemli özelliği durumundadır. İnternet, kısa sayılabilecek bir geçmişe sahip olmasına karşın dünya üzerinde yaygın bir kullanım alanı edinen bir kitle iletişim aracıdır. Bireyler internet ortamında e-posta, anında mesajlaşma, görüntülü sohbet, sesli mesaj, tartışma panosu, forum, sosyal ağ gibi çeşitli teknolojileri kullanarak yazılı, görüntülü ve sesli olarak iletişim kurabilmektedir.

Öte yandan internet ortamında kurulan iletişimin yüz yüze iletişimden bazı farkları olduğu açıktır. İnternet ortamında gerçekleştirilen yazılı iletişim yüz yüze yapılmadığı için kullanıcılar psikolojik bir rahatlık yaşayabilmektedir. Bu durum, her türlü ideolojik baskı ve toplumsal değerden soyutlandığı için bireye özgür bir ortam sağlamaktadır. Ancak sanal ortamda kurulan iletişimlerde görsel ve işaretsel ifadelerin eksikliği, iletişimde kopukluklara, yanlış anlamalara yol açabilmektedir. Bu nedenle sanal âlemde kurulan iletişimlerde bilgilerin aktarılması uzun sürmektedir (Korukçu Sarıcı 2009: 14).

Elektronik ortamlarda kurulan iletişim yöntemlerinin dilin kullanımı ve bireylerin dil alışkanlıkları üzerine kimi etkileri bulunabilmektedir. Kullanım alanı gün geçtikçe genişleyen bu iletişim aracıyla birlikte hayatımıza yeni ifadeler, anlatım kalıpları, semboller ve kullanım uygulamaları girmektedir (Çakır ve Topçu 2005: 72). Kısaltmalar kullanılarak yeni bir dilin oluşturulması, ortama özgü jargonların kullanılmaya başlanması, gülen yüz gibi harf yerini alacak simge kodlarının geliştirilmesi internet dilinin iletişim alanında açtığı yepyeni boyutlara örnek oluşturmaktadır. Bu özel dille bu ortamlarda iletişim kuran kişiler, duygu ve düşüncelerini aktarmada bazen yazı dilini kullanmakta, bazen de yazı dilinin anlatım olanaklarının dışına çıkarak simgeleri kullanmaktadırlar. Bunun yanında sosyal, ekonomik, teknolojik ve kültürel alanda yaşanan gelişmelerin internet aracılığı ile hızla yayılması dilimize yabancı dillerden yoğun bir sözcük ve terim akışına neden olmaktadır.

Anında mesajlaşma, birbirinden farklı ortamlarda bulunan iki bireyin anlık yazılı iletişimde bulunmalarını sağlayan bir teknolojidir. Anında mesajlaşma konusunda ABD’de gerçekleştirilen bir araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin yarısının öğrencilerinin yazılı ödevlerinde internet dili olarak kabul edilen dilin özelliklerini gözlediklerini belirtmişlerdir (Eller

2005). Özezen Çukurova Üniversitesi'nde 393 üniversite öğrencisiyle bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmasında öğrencilerin internet ortamındaki iletişimlerinde kullandıkları yazı dilinde birtakım kısaltmalar yaptıklarını, klavyedeki ulaşılması zor olan bazı harfleri (tuşları) tercih etmediklerini, farklı dillerden sözcükleri, simgeleri ve Türkçe alfabede olmayan bazı harfleri kullandıklarını belirtmektedir (2010).

Yukarıdaki açıklamalardan internet ortamında kullanılan dilin konuşma ve yazı dillerinden bazı yönleriyle farklılaştığı anlaşılmaktadır. İnternetin yaşamın her alanını etkilediği günümüzde bireyler arasındaki ilişkileri daha iyi anlayabilmek için bu dilin incelenmesinin gerekli olduğu ileri sürülebilir. Öte yandan yeni teknolojilere uyum sağlama konusunda daha başarılı olan gençlerin internet ortamında kullanılan dil ile ilgili durumlarının ortaya konmasının ve bu amaçla değişik düzeydeki öğrencilerin bu dili kullanma durumunun incelenmesinin önemli olduğu söylenebilir. Ayrıca bu dilin konuşma ve yazı diline yansımalarının ortaya konduğu bir çalışmanın hem gerekli hem de anlamlı olduğu görülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Araştırmanın genel amacı öğrencilerin internet ortamındaki yazılı sohbetler sırasında kullandıkları dilin çeşitli boyutlarıyla incelenmesidir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğrencilerin internet ortamında yazılı sohbet etme alışkanlıkları nedir?
2. Öğrencilerin internet ortamındaki yazılı sohbetlerle ilgili dil alışkanlıkları ve bu sohbetlerde kullandıkları dilin niteliği nedir?
3. İnternet ortamındaki yazılı sohbetlerde Türkçe yazım kurallarına uyulmasıyla ilgili öğrenci görüşleri nedir?
4. İnternet ortamındaki yazılı sohbetler sırasında kullanılan dilin konuşma ve yazma alışkanlıklarına etkisiyle ilgili öğrenci görüşleri nedir?
5. İnternet ortamındaki yazılı sohbetler sırasında kullanılan dilin yazma ve konuşma alışkanlıklarına etkisiyle ilgili Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin görüşleri nedir?

2. Yöntem

Bu araştırma öğrencilerin internet ortamındaki sohbetler sırasında kullandıkları dili inceleyen betimsel nitelikte bir durum çalışmasıdır. Araştırma internet ortamında gerçekleştirilen yazılı sohbetler üzerine odaklanmıştır. Görüntülü ve sesli iletişim ise araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

2.1. Çalışma Grubu

Öğrencilerinin bilgisayarlara ve internete erişim olanaklarının daha fazla olduğu varsayımından hareketle Kayseri ilinde bulunan özel bir ortaöğretim okulu bu çalışmada durum olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırmanın çalışma grubunu bu okulda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin ailelerinin genel olarak üst sosyo-ekonomik düzeydeki aileler oldukları söylenebilir.

Araştırmanın çalışma grubu farklı teknikler kullanılarak belirlenmiştir. İlk olarak anket çalışması kapsamında tüm öğrencilere ulaşılmaya çalışılmış ancak yoğun biçimde üniversite sınavına hazırlık çalışması içinde bulunan lise son sınıf öğrencilerine ve anket çalışmasının yapıldığı gün farklı bir etkinlik dolayısıyla okul dışında bulunan lise birinci sınıf öğrencilerinin çoğunluğuna ulaşılamamıştır. Bu nedenle anket çalışma grubunun ulaşılabilir örnekleme tekniği ile belirlendiği söylenebilir. Anket çalışmasının çalışma grubunu 83 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrencilerden %4.8'i lise bir, %69.9'u lise iki ve %25.3'ü lise üçüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

Grup görüşmesine dâhil edilecek öğrenciler amaçlı örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Bu amaçla hem Türk dili ve edebiyatı hem de bilgisayar dersi öğretmenlerinden görüş alınarak uygun nitelikte 15 öğrenci belirlenmiştir. Grup görüşmesine davet edilen öğrencilerin bilişim teknolojilerini kullanmaya meraklı, internette yazılı sohbetlere katılan ve görüşme sırasında kendi düşüncesini aktarıp savunabilecek, araştırmaya katkı sağlayabilecek niteliklerde öğrenciler olmasına dikkat edilmiştir.

Öğretmenlerle birlikte yürütülen grup görüşmesine ise okulda görev yapan tüm Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri (toplam 5 öğretmen) dâhil edilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

İnternet ortamında sohbet etmeye ilişkin öğrenci düşünceleri araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket kullanılarak toplanmıştır. Anket maddeleri yapılan alan yazın taramasından ulaşılan verilerden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Önce dil ve anlatım özellikleri yönünden incelenen anket formu daha sonra birkaç dil ve eğitim uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan, anket maddelerinde kullanılan dilin anlaşılabilirliği ve ayrıca kapsam geçerliliğiyle ilgili geri bildirimler gelmiştir. Yapılan öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak ankete son hâli verilmiştir.

Daha derinlemesine veri toplayabilmek amacıyla yarı yapılandırılmış biçimde yürütülen grup görüşmeleri de yapılmıştır. Görüşmeye araştırmacılar tarafından belirlenen sorularla başlanmıştır. Karşılıklı sohbet havası içinde geçen görüşme sırasında öğrencilerden alınan yanıtlar doğrultusunda araştırma sorularına yönelik ek sorular yöneltilmiştir. Ayrıca bu öğrencilerin internet ortamında gerçekleştirdikleri sohbetlerinden örnek ifadeler de derlenmiştir.

Öğrencilerin internet ortamında gerçekleştirdikleri yazılı sohbet örneklerinin incelenmesi amacıyla kendilerinden yazılı sohbet örnekleri istenmiştir. Bu kapsamda iki öğrencinin onayı alınarak sohbet örnekleri araştırmaya dâhil edilmiştir.

Son olarak öğretmen düşünce ve görüşlerinin araştırmaya önemli katkılar sağlayacağı öngörüldüğünden çalışma grubundaki öğrencilerin Türk dili ve edebiyatı öğretmenleriyle yapılandırılmamış görüşme tekniği kullanılarak görüşmeler yapılmıştır.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Bu çalışma durum çalışması desenine uygun olarak planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırma kapsamında anket, görüşme ve belge taraması gibi farklı kanallardan toplanan veriler nicel ve nitel teknikler kullanılarak çözümlenmiştir. Anket yardımıyla toplanan veriler yüzde ve frekans kullanılarak çözümlenirken grup görüşmesi ve derinlemesine görüşme ve belge incelemesi yoluyla toplanan verilerin içerik analizleri yapılmıştır. İçerik analizi sürecinde öğrenci görüşleri evet, kısmen ve hayır biçiminde üç temel kategori etrafında kodlanarak görüşlerin sıklıkları hesaplanmıştır. Öğretmen görüşlerinin seçimi ise üzerinde hemfikir olunan noktalar belirlenerek gerçekleştirilmiştir. Bunlara ek olarak öğrenci ve öğretmen görüşlerinden ve öğrencilerin yazılı sohbetlerinden yapılan alıntılar da içerik analizinde kullanılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular araştırma sorularının sırası izlenerek sunulmuştur.

3.1. İnternet Ortamında Yazılı Sohbet Etme Alışkanlıkları

Öğrencilerin internet ortamındaki yazılı sohbetlere katılma sıklığıyla ilgili veriler Tablo 1’de verilmektedir. Buna göre internet ortamında hiç sohbet etmeyen öğrenci yüzdesinin yalnızca %9.6 olduğu görülmektedir. İnternet ortamında ara sıra sohbe katılanların yüzdesi ise %34.9’dur. Öğrencilerin üçte birinden biraz fazlası ise bu tür sohbetlere sık sık ya da her zaman

katıldıklarını belirtmektedir. Bu verilerden öğrencilerin çok büyük çoğunluğunun internet ortamındaki yazılı sohbetlere nadiren ya da daha sık olarak katıldıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetlere Katılma Sıklığı

	f	%
Hiç	8	9.6
Nadiren	15	18.1
Ara sıra	29	34.9
Sık sık	17	20.5
Her zaman	14	16.9
Toplam	83	100

Öğrencilerin internet ortamındaki yazılı sohbetlere katılma süreleri ise Tablo 2’de verilmektedir. Tablo 2’nin incelenmesiyle okul günlerinde birçok öğrencinin internet ortamında ya hiç sohbet etmediği ya da en fazla 1 saat süresince sohbet ettiği göze çarpmaktadır. Doğal olarak hafta sonları öğrencilerin sohbet başında geçirdikleri süreler artmaktadır. Ancak hafta sonları bile çok az öğrenci 3 ya da daha fazla saatini sohbet ederek geçirmektedir. Tatillerde sohbet başında geçirilen süre biraz daha artmaktadır. Öğrencilerin %6.9’u tatillerde günde 5 saatten fazla zamanını sohbet yaparak geçirdiğini belirtmektedir. Bu öğrencilerin internet bağımlısı olabilecekleri öngörüsünde bulunulabileceğinden küçük görünen bu oranın üzerinde durulması gerektiği söylenebilir.

Tablo 2. Günlere Göre Öğrencilerin İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetlere Katılma Süreleri

Süre (Saat)	Okul günleri		Hafta sonu		Tatil günleri	
	f	%	f	%	f	%
0 - ½	41	65.1	24	34.8	21	29.2
½ - 1	11	17.5	15	21.7	10	13.9
1 - 2	6	9.5	12	17.4	15	20.8
2 - 3	4	6.3	13	18.8	8	11.1
3 - 4	0	0	4	5.8	7	9.7
4 - 5	0	0	0	0	6	8.3
5+	1	1.6	1	1.4	5	6.9
Toplam	63	100	69	100	72	100

Grup görüşmesinden elde edilen bulgulara göre internet üzerinden iletişim kurma ve sohbetlere katılmanın öğrencilerin günlük yaşamlarının bir parçası haline geldiği anlaşılmaktadır. Öğrenciler internet ortamındaki sohbetlere “vakit geçirmek, eğlenmek, stres atmak, dinlenmek, birileriyle ilgili konuşmak, dersler ve okul hakkında konuşmak ve duygusal içerikli ko-

nuşmak” gibi çeşitli amaçlarla katıldıklarını belirtmektedirler. Öğrenciler, bu alışkanlıklarının nedenlerine “sıkıldığım zamanlarda bilgisayarda oyun oynar, arkadaşlarımla geyik yaparım”, “çok komik şeyler söylenir, espri falan yaparız, bazen küfür söylendiği de olur”, “dışarıda görüşmeyince arkadaşlarımızla buradan görüşürüz” şeklinde açıklama getirmektedirler.

3.2. Yazılı Sohbetlerdeki Kullandıkları Dilin Niteliği ve Öğrencilerin Dil Alışkanlıkları

İnternet ortamındaki yazılı sohbetler sırasında kullanılan dille ilgili öğrenci alışkanlıkları hem kapalı hem de açık uçlu sorularla belirlenmeye çalışılmıştır. Bunlara ek olarak yazılı sohbetlerde kullanılan dilin niteliğinin ayrıntılı olarak betimlenebilmesi için grup görüşmesi yapılmış ve bu öğrencilerden internet ortamında gerçekleştirdikleri geçmiş sohbetlerinden örnek ifadeler vermeleri istenmiş, böylelikle öğrencilerin dil alışkanlıklarının ve dili kullanmaya ilişkin görüşlerinin çeşitli kanallardan belirlenmesine çalışılmıştır. Yazılı sohbetlerde kullanılan dilin niteliğiyle ilgili olarak grup görüşmesinde ortaya çıkan en belirgin bulgu öğrencilerin internet ortamındaki sohbette yüz yüze sohbete göre kendilerini daha rahat hissettiklerini belirtmeleri olmuştur.

Öğrencilerin anket maddelerine verdikleri yanıtların çözümlenmesiyle ilk olarak sohbetlerde kısaltma kullanma durumlarının belirlenmesine çalışılmıştır. Bu konuyla ilgili veriler Tablo 3’te verilmektedir.

Tablo 3. İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetlerde Kısaltma Kullanma Sıklığı

	f	%
Hiç	10	13.2
Nadiren	6	7.9
Ara sıra	19	25.0
Sık sık	25	32.9
Her zaman	16	21.1
Toplam	76	100

Tablo 3’teki verilere göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun yazışmalarında kısaltma yaparak iletişim kurdukları görülmektedir. Hiç kısaltma kullanmayan öğrencilerin oranı yalnızca %13.2’dir. Bu bulguya göre internet ortamındaki yazılı sohbetler sırasında kullanılan dilin genelde kısaltmalarla dolu olduğu söylenebilir.

Grup görüşmesine katılan öğrencilerin geçmiş sohbetlerinde kullanılan ifadelerinin incelenmesinden internet ortamındaki sohbet sırasında kulla-

nılan dilde kısaltmalardan kaynaklanan farklı yazımların sözcük, söz öbekleri ve cümle düzeyindeki sözcelerde yapıldığı anlaşılmaktadır. Kısaltmalara en fazla olarak sözcüklerde daha az harf kullanmak için başvurulduğu gözlenmektedir. “sn gelmişsn”, “yoksn”, “bn”, “her gn”, “bz snle epeydir konuşmyrz ztn”, “ii” örneklerinde bazı ünlüler veya bazen de ünsüzler yazılmadan kısaltmalar yapıldığı görülmektedir. Öğrenciler sohbetleri sırasında daha hızlı yazmak için sözcük öbeği ve cümle düzeyindeki kısaltmaları da kullanmaktadır. Bu tür kısaltmalar daha çok kalıplaşmış sözcüklerde görülmekte ve zamanla ortak bir yazıma dönüşmektedir. “hg”, “hb”, “mo”, “saol”, “bişe”, “nber”, “slm” gibi kalıplaşmış ve sıklıkla kullanılan sözcük öbekleri ve cümlelerde ortak bir kısaltma yaklaşımı söz konusudur.

Elektronik ortamlarda sohbet edenler duygularını kısa ve kolay yoldan ifade edebilmek için çeşitli karakterler kullanmaktadırlar. Bu karakterleri kullanarak iletişim kurulmasının temel nedeni bireylerin yazıyla anlatamadıkları duygu ve düşünceleri kısaltmalara başvurarak aktarmak istemeleri olabilir. Anlaşılabilir olarak ortak oluşturulan bu dil kodlarını simge olarak da nitelendirmek mümkündür. Çünkü internet kullanıcılarının uzlaşımı olmasa bu kullanımlar kendi başlarına bir anlam taşımayacaktır (Çakır ve Topçu 2005).

Öğrencilerin yazılı sohbetler sırasında duygusal karakter kullanım sıklığıyla ilgili olarak elde edilen veriler Tablo 4’te sunulmaktadır. Veriler incelendiğinde bu tür duygusal karakterlerin yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Nitekim duygusal karakterleri hiç kullanmayan öğrencilerin oranı yalnızca %11.8’de kalmaktadır.

Tablo 4. İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetlerde Duygusal Karakter Kullanım Sıklığı

	f	%
Hiç	9	11.8
Nadiren	23	30.3
Ara sıra	13	17.1
Sık Sık	20	26.3
Her Zaman	11	14.5
Toplam	76	100

Öğrencilerin yazılı sohbetlerinden alınan örneklerden bazı öğrencilerin yazışmalarında “Gerisi cazz, nık i yazışım manyk oldu, patladım, adam şizofren mi dersn, video izledm hacı sori, olum daa fazla şeyler vardı, yok jelibonum şekerim, fatmada kartzma olsun die harunun k...da dolaşıodu”

gibi argo ve küfür içeren ifadeler yer verdiği anlaşılmaktadır. Bu tür ifadelerin kullanım sıklığıyla ilgili veriler Tablo 5'te verilmektedir. Tablodaki verilere göre çalışmaya katılan öğrencilerin yazılı sohbetler sırasında pek fazla argo ve küfür kullanmadıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yalnızca yaklaşık olarak %10'u bu tür ifadeleri sık sık ya da her zaman kullanmaktadır. Diğer taraftan "ara sıra" argo kullanma oranının "ara sıra" küfür kullanma oranına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin sohbetlerinde argoyu küfre göre daha yoğun kullandıkları söylenebilir. Bazı araştırmacılar (Craig 2003) dilde argo kullanımının düşünüldüğü kadar kötü olmayabileceğini, nitekim İngilizcede yaygın bir şekilde kullanılan bazı güzel sözcüklerin ilk çıkışlarının argo olduğunu belirtmektedirler.

Tablo 5. İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetlerde Argo ve Küfür Kullanım Sıklığı

	Argo kullanımı		Küfür Kullanımı	
	f	%	f	%
Hiç	26	34.2	36	47.4
Nadiren	23	30.3	25	32.9
Ara Sıra	18	23.7	7	9.2
Sık Sık	3	3.9	3	3.9
Her Zaman	6	7.9	5	6.6
Toplam	76	100	76	100

Öğrencilerin kendi aralarında gerçekleştirdikleri yazılı sohbetlerinden alınan örneklerin incelenmesinden bu dilin her ne kadar yazılı da olsa yazı dilinin değil, konuşma dilinin özelliklerini taşıdığı ortaya çıkmaktadır. Bu dil ses düşmesi, ses türemesi gibi çeşitli ses olaylarının yanı sıra fonetik bakımdan aykırılışmaların da yer aldığı özelliklere sahiptir. Yazı dilinde görülmeyen bu tür ses olayları konuşma dilinde, ağız ve şivelerde görülmektedir. Bu tür fonetik özellikler, kullanılan dilin konuşma dili olduğunun kanıtıdır. "Herkez, ne diyon, bak bi, gidiyom, naber ya nassın, napcan, nbr, nedeyon, baya, eyüüü, silcem" örneklerinde görüldüğü gibi internet ortamındaki yazılı sohbetlerde sözcüklerde ses değişimleri, ünlü ve ünsüz düşmeleri, hece düşmeleri ve aykırılışmalar meydana gelmektedir. Diğer taraftan karşılıklı sohbet şeklinde gerçekleşen yazışmalarda kısa konuşma cümleleri, basit cümle yapıları, seslenmeler, söyleşi üslubunda oluşan kalıp sözler ve söz öbekleri, eksilteli cümleler, durum bağlamına göre anlam kazanan sözcükler yer almaktadır. Söz gelimi "ne bilim, he öle dio, bacaklarının kırılması gelmiş, bu çok feci" gibi kullanımlar bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Öte yandan ayrıca internet ortamındaki yazılı sohbetler sırasında bireyler duygularını ve ses tonlarını yazıda gösterebilmek için harf tekrarı yapma yoluna gidebilmektedir. Bir harf birden fazla yazılarak harflerin karşılığı olan her ses birimin taşıdığı duygu yükü yazıya aktarılmaya çalışılmaktadır. “Heyyy, offff, neeee, aman tanrıuuuuuuuuuu, tuuuuuuuuuuu, Öfffffffff, eeeee, heeeeee, vaaaaa, gülüüüm” yazımları bu duruma örnek oluşturmaktadır.

3.3. Türkçe Yazım Kurallarına Uyulmaya İlgili Görüşler

Öğrencilerin “internet ortamında sohbet ederken Türkçe yazım kurallarına uymak gerekir mi?” şeklindeki anket sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 6’da verilmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetler Sırasında Türkçe Yazım Kurallarına Uyulmasıyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Uymak Gerekir	44	55.7
Uymak Gerekmez	33	41.8
Kararsızım	2	2.5
Toplam	79	100

Verilere göre öğrencilerin %55.7’si bu tür yazışma ortamlarında yazım kurallarına uyulması gerektiğini ifade etmektedir. Diğer taraftan “internet ortamındaki sohbetlerde Türkçe yazım kurallarına dikkat ediyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlarla ilgili veriler ise Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo 7. Öğrencilerin İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetler Sırasında Türkçe Yazım Kurallarına Dikkat Etme Durumu

	f	%
Yazım kurallarına dikkat ederim	26	34.2
Yazım kurallarına kısmen dikkat ederim	11	14.5
Yazım kurallarına dikkat etmem	39	51.3
Toplam	76	100

Tablo 7’ye göre öğrencilerin yarısından biraz fazlası sohbet sırasında yazım kurallarına uymamaktadır. Yazım kurallarına uymadıklarını belirtenlerin oranı olan %51.3 bu konudaki genel durumu ortaya koyması bakımından ilginç bir bulgudur.

Tablo 6 ve Tablo 7’deki veriler birlikte incelendiğinde bir kısım öğrencinin sohbetlerde Türkçe yazım kurallarına uyulmasını gerekli gördüğü, ancak buna karşın sohbet sırasında bu kurallara uymadığı anlaşılmaktadır.

Bu durumu incelemek üzere gerçekleştirilen çapraz sorgulama sonuçları Tablo 8’de sunulmaktadır. Tablo 8’e göre öğrencilerin %24.0’ü sohbet sırasında yazım kurallarına uyulmasını gerekli görmekte ancak kendisi bu kurallara uymamaktadır. Diğer taraftan sohbet sırasında yazım kurallarına uymamanın gerekmediği yönünde görüş bildiren öğrencilerin bir kısmı (%13.3) yazışmalarında yazım kurallarına uyduğunu belirtmektedir. Bu durum, sohbetlerde kullanılan dilin insan ilişkilerinin niteliğiyle ilgili olabileceğini düşündürmektedir. Yazışmaların yapıldığı sohbet ortamlarındaki ilişkilerin yaygın olarak informal oluşu, o ortamda bulunanların duygu ve düşüncelerini paylaşırken dilin kendine özgü genel kurallarına uymayışlarına neden olarak gösterilebilir. Bu duruma karşıt olarak, gerekliliğine inanmadığı halde yazım kurallarına uymak zorunda kalan öğrencilerin varlığı ise sohbet edilen bireyle olan ilişkinin ciddiliği ya da karşıdaki bireyin kişisel özellikleriyle açıklanabilir.

Tablo 8. Öğrencilerin İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetler Sırasında Türkçe Yazım Kurallarına Uyulmasıyla İlgili Görüşleri ve Türkçe Yazım Kurallarına Dikkat Etme Durumu

	Türkçe yazım kurallarına uymak gerekir		Türkçe yazım kurallarına uymak gerekmez		Kararsızım	
	f	%	f	%	f	%
Yazım kurallarına dikkat ederim	15	20.0	10	13.3	1	1.3
Yazım kurallarına kısmen dikkat ederim	8	10.7	3	4.0	0	0.0
Yazım kurallarına dikkat etmem	18	24.0	19	25.3	1	1.3

3.4. Yazılı Sohbetlerdeki Dilin Konuşma ve Yazmaya Etkisi

“İnternet ortamındaki yazılı sohbetler sırasında kullandığınız dil konuşmanızı etkiliyor mu?” sorusuna verilen öğrenci yanıtlarıyla ilgili veriler Tablo 9’da sunulmaktadır. Bu soruya verilen yanıtlara göre öğrencilerin büyük kısmı (%68.9) yazılı sohbetlerde kullandıkları dilin konuşmalarını etkilemediğini düşünmektedir. Ancak bu soruya evet ve kısmen yanıtı veren öğrenciler birlikte düşünüldüğünde öğrencilerin yaklaşık üçte birinin yazılı sohbetlerin konuşmalarını az ya da çok etkilediğini belirttiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Bu konuyla ilgili açık uçlu soruya verilen uçlu yanıtlardan bazıları şöyledir:

Kısaltmaları günlük yaşamda kullanabiliyorum (Öğrenci 7 ve 9).

Bazen telaffuzda hata yapıyorum, kimse ne dediğimi anlamıyor (Öğrenci 43).

“Görüşürüz” yerine “ see you” dediğim oluyor. (Öğrenci 47).

Yazılıda kısaltmalar ve yüz ifadeleri kullanırken seslide kullanmıyorum (Öğrenci 79).

Evet, etkiliyor. Kişi o tarz konuşmaya alışıyor ve normal hayatta bile o şekil konuşuyor (Öğrenci 81).

Tabii ki yazı yazarken değil ama konuşma dilinde bu dil bize alışkanlık yapıyor yine de doğru cümleleri kullansam daha iyi olur (Öğrenci 83).

Tablo 9. İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetler Sırasında Kullanılan Dilin Öğrencilerin Konuşmasını Etkileme Durumu: Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet etkiliyor	15	20.3
Kısmen etkiliyor	8	10.8
Hayır etkilemiyor	51	68.9
Toplam	74	100

“İnternet ortamındaki yazılı sohbetler sırasında kullandığınız dil yazmanızı etkiliyor mu?” sorusuna verilen öğrenci yanıtlarıyla ilgili veriler de Tablo 10’da sunulmaktadır. Tablodaki verilere göre öğrenciler çoğunlukla yazılı sohbetlerin yazmalarını etkilemediğini düşünmektedirler (%83.3). Sohbetlerin yazmalarını etkilediğini düşünen öğrencilerin oranı %12,5’te kalmaktadır. Öğrencilerin bu soruya verdikleri açık uçlu yanıtlardan bazıları şöyledir:

Alakası bile yok, etkilemiyor (Öğrenci 58).

Tabii ki hayır. Sohbette farklı dil, ödevlerimde farklı dil kullanıyorum (Öğrenci 49).

Hayır. Etkilemez. Çünkü kölesi olmuyorum (Öğrenci 48).

Öğrencilerin bu soruyla ilgili yaptıkları ek açıklamalardan sohbet ortamlarında kullandıkları dilin yazma alışkanlıklarını etkilemediğini özellikle vurguladıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 10. İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetler Sırasında Kullanılan Dilin Öğrencilerin Yazmasını Etkileme Durumu: Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet etkiliyor	9	12.5
Kısmen etkiliyor	3	4.2
Hayır etkilemiyor	60	83.3
Toplam	72	100

Tablo 9 ve 10'da sunulan veriler karşılaştırıldığında öğrencilerin, internet ortamındaki sohbetlerinin yazmalarını etkilemediği düşüncesine bu ortamın konuşmalarını etkilemediği düşüncesinden daha çok katıldıkları ortaya çıkmaktadır. Yani daha çok sayıda öğrenci sohbetlerin konuşmalarını etkilediğini düşünmektedir.

Diğer taraftan öğrenciler anket formlarında her ne kadar sohbet sırasında kullandıkları dilin yazılı anlatımlarını etkilemediğini belirtse de yazılı anlatımlarının az çok etkilendiği yönündeki ipuçlarını görüşme sırasındaki ifadelerinden elde etmek mümkündür. Öğrenciler derslerde ve yazılı ödevlerinde (sohbet sırasında yaptıkları gibi) bazı kısaltmalar yaptıklarını, bilişim teknolojisiyle ilgili bazı sözcükleri de sohbet sırasında kullandıkları biçimleriyle yazdıklarını ifade etmektedirler. Örneğin “media player, pc, playstation” gibi terimler hem internet ortamında hem de yazılı ödevlerde aynı biçimleriyle yazılmaktadır. Bu durum internet ortamındaki sohbet sırasında oluşturulan alışkanlıkların formal öğrenme ortamlarındaki dil alışkanlıklarını az da olsa etkileyebileceği anlamına gelebilir.

Grup görüşmesi sırasında gerçekleşen Türk dili ve edebiyatı öğretmenin de katıldığı aşağıdaki konuşma bu durumu açıkça yansıtmaktadır:

Öğrenciler: Bilgisayar terimleri konuşma dilimize girdi, Windows gibi.

Araştırmacı: Söz dağarcığınıza giren hangi kelimeler var? Örneğin “Windows” ve “email” gibi kelimeler var. Bir kompozisyon yazarken “email” sözcüğünü mü kullanıyorsunuz?

Öğrenciler: “Email” yazıyoruz.

Araştırmacı: Oyun isimlerini sınavda nasıl yazıyorsunuz?

Öğrenciler: Mesela “media player” yazıyoruz.

Araştırmacı: Bu yazdıklarınız ödevlerinize yansıyor mu?

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni: Biraz yansıyor. Bu yazışmalara alışanlar ş'lerin noktasını unutuyor, ğ yerine g kullanılıyor.

Öğrenciler: Evet. Türkçe karakterleri unutabiliyoruz.

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni: Bu duruma sıklıkla rastlıyoruz. Bir de geçenlerde rastladım, formatlamak gibi bir deyim başka bir alana aktarabiliyorlar. Örneğin ilişkiyi formatlama gibi.

Her ne kadar öğrencilerin anketlerde belirttikleri görüşler, internet ortamındaki yazılı sohbetler sırasında kullandıkları dilin yazma ve konuşma alışkanlıklarını etkilemedikleri yönünde olsa da görüşmede ortaya konan görüşler, bu dilin öğrencilerin yazma ve konuşma becerileri üzerinde az da olsa etkili olduğu yönündedir. Bilişim teknolojilerinin günlük yaşama girmesiyle birlikte öğrencilerin söz varlığına yeni sözcükler eklenmektedir. Öğrenciler özellikle bilgi ve iletişim teknolojileriyle ilgili sözcükleri gerek yazma gerekse konuşma dilinde orijinal yazımıyla kullanabilmektedirler.

3.5. Yazılı Sohbetlerdeki Dilin Yazma ve Konuşma Alışkanlıklarına Etkisiyle İlgili Öğretmen Görüşleri

İnternet ortamındaki yazılı sohbetler sırasında kullanılan dilin öğrencilerin yazma ve konuşma alışkanlıklarına etkisinin belirlenebilmesi amacıyla öğrencilerin Türk dili ve edebiyatı dersi öğretmenleriyle görüşmeler yapılmıştır. Görüşme samimi bir atmosferde sohbet biçiminde yürütülmüştür. Görüşme sırasında öne çıkan öğretmen görüşleri not alınarak araştırmaya dâhil edilmiştir. Yapılan görüşmede öğretmenlerin dile getirdikleri ve genel olarak tüm öğretmenlerin üzerinde hemfikir oldukları noktalar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Kısa cümleler

Kısaltma kullanımı

İmla kültürünün yok olması

Q harfinin kullanımı

Ğ yerine g kullanımı

Noktalama işareti ve büyük kullanmama eğilimi vb.

Öğretmenlerin ifadelerinden öğrencilerin ders notlarında ve sınav kâğıtlarında kısaltarak yazma, ünlüleri kullanmama, büyük harf yerine küçük harf kullanma, noktalama işaretlerine yeterince özen göstermeme, şapka ve inceltme işaretlerini kullanmama (örneğin ğ yerine g gibi) eğilimlerini gösterdikleri anlaşılmaktadır. Özellikle klavye kullanımındaki bazı zorlukların özensiz olduğu düşünülebilecek kullanımlara yol açması söz konusu olabilmektedir. Bir öğretmenin (Öğretmen 3) “yazı diliyle konuşma dili

arasında bir dil oluşuyor” şeklindeki ifadesi öğrencilerin dil alışkanlıklarında oluşan değişmeyi net olarak göstermektedir. Eller’in (2005) araştırmasında lise öğretmenleri öğrencilerinin ödevlerinde internet dilinin izlerinin olduğunu belirtmektedir. Bu yönüyle Eller’in bu bulgusu yukarıda sözü edilen öğretmen görüşlerini destekler niteliktedir.

4. Tartışma ve Sonuçlar

Salt sözlü iletişimde söz ve yazının kullanımı ve sonrasında ise mesajların elektronik ortamlarda işlenip iletilmesi yönünde olan değişim, dildeki evrimin yazıya dayanan yönlerini giderek daha açık hale getirmektedir (Ong 2002: 3). Başlangıcından itibaren söze dayanan insan dilinde yazının icadıyla önemli bir sıçrama gerçekleşmiştir. İnsan dili açısından ikinci sıçrama matbaanın icadıdır. İnsan dili; yaygınlaşma, dilsel biçimlerin çeşitlenmesi ve hız bakımından telgraf, telefon, radyo, televizyon gibi araçların bulunmasıyla önemli bir aşama kaydettikten sonra, internetin yaygınlaşmasıyla yeni bir sıçrama daha gerçekleştirmiştir. Matbaa, dil-yazı-kâğıt ilişkisini nasıl değiştirmişse; internetin bulunması da dil-yazı-elektronik ortam ilişkisini öyle değiştirmiştir denebilir (Yıldırım ve Tahiroğlu 2006: 363). Nitekim internet, çeşitli dünya dillerini etkilemektedir ve Türkçe de bu etkileşimden payını fazlasıyla almaktadır (Kabadayı 2006: 299).

İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetlere Katılım Durumu: İnternet ortamındaki yazılı sohbetlerde kullanılan dili inceleyen bu çalışmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin tamamına yakını internet ortamındaki yazılı sohbetlere nadiren ya da daha sık katılmaktadırlar. Bu sohbetlere hiç katılmayanların oranı yalnızca %9,6’dır. Bu bulgudan hareketle internet ortamındaki yazılı sohbetin öğrenciler tarafından sevildiği ve sıklıkla kullanıldığı sonucuna ulaşılabilir. İnternet ortamındaki yazılı sohbetler hem bir iletişim hem de eğlence aracı olarak kullanılmaktadır. Öğrenciler bu iletişim biçimini daha çok bir tür eğlenme olarak algılama eğilimindedir. Onlara göre bu ortamlarda oldukça samimi ve keyifli sohbetler yapılabilmektedir. Doğal olarak yüz yüze yapılan sohbetlerle internet ortamında yapılan sohbetler arasında bazı farklar bulunmaktadır. Bu farklardan belki de en önemlisi internet ortamındaki sohbetlerin daha serbest biçimde gerçekleşmesidir. İnternet ortamında sosyal baskının olmayışı ya da daha az oluşu onların daha serbest sohbet yapabilmeleri için bir zemin oluşturmaktadır. Öğrenciler bu sohbetlerde duygu ve düşüncelerini rahatlıkla yazabildiklerini ifade etmekte, hatta yüz yüze söyleyemedikleri duygu ve düşüncelerini bu ortamda paylaşabildiklerini belirtmektedirler.

İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbet İçin Ayrılan Süre: Genel olarak öğrenciler okul günlerinde bir saatten daha az bir süreyi çevrimiçi sohbete

ayırırken tatil günlerinde bu süre artmaktadır. Az sayıda da olsa bazı öğrenciler tatil günlerinin 5 saat ya da daha fazlasını sohbet ederek geçirdiğini belirtmektedir. Çok uzun sayılabilecek bir süreyi internette sohbet ederek geçirmeyi tercih eden bu öğrencilerin internet bağımlılığı olma olasılıkları, üzerinde çalışılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetlerde Kullanılan Dilde Gözlenen Sapmalar: Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgulardan öğrencilerin yazılı sohbetler sırasında kullandıkları dilde benzer sapmalar bulunduğu anlaşılmaktadır. İnternet ortamındaki yazılı sohbetlerde sohbetin daha hızlı akmasını sağlamak için çeşitli kısaltmalar sıklıkla kullanılmaktadır. Çalışma kapsamında görüşülen öğrenciler de bu tür kısaltma ve karakterleri sıklıkla kullandıklarını belirtmektedirler.

Yıldırım ve Tahiroğlu (2006: 368), internet ortamındaki sohbetlerde kullanılan dildeki sapmaları (yazı dilinden) şöyle özetlemektedir:

Konuşma dilinin yansıtılması, yerel ağzların kullanılması

Tonlamaların gösterilmesi amacıyla harflerin tekrar edilmesi

Kısaltmaların kullanılması

Argonun yaygın kullanımı

Yeni kelimelerin türetilmesi

Türkçe kelimelerin Türkçede olmayan harflerle yazılması

Türkçe söyleşilerde İngilizce kullanılması

Alfabe dışı simgelerin kullanılması

Kısaltmalardan kaynaklanan farklı yazımlar hem sözcük, hem söz öbeği, hem de cümle düzeyindeki sözcelerde yapılmaktadır. Genellikle daha az harf yazmak için ünlüler kullanılmamakta ya da bazı sık kullanılan kalıplaşmış sözcükler kısaltılarak yazılmaktadır. İnternet ortamındaki sohbetlerde duyguların ifade edilmesinde ise duygusal karakterler (☺, ☹, ☹ gibi) kullanılmaktadır. Elde edilen bu bulgu alan yazındaki diğer çalışmalarda elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir (Crystal 2001, Özezen 2010). Bu araştırmacılar elektronik ortamlardaki yazışmalarda kısaltma ve duygusal ifadelerin kullanıldığına dikkati çekmektedirler. Duyguların ve ses tonlarının yazıda gösterebilmesi için başvurulan diğer bir yol da harf tekrarlarının yapılmasıdır. Bir harf birden fazla yazılarak harflerin karşılığı olan her ses birimin taşıdığı duygu yükü yazıya aktarılmaya çalışılmaktadır.

İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetlerde Yazım Kurallarına Uyuma Durumu: Genel olarak informal bir iletişim ortamında gerçekleşen yazılı sohbetlerde yazım kurallarına uyulmamaktadır. Öğrenciler yazılı sohbetleri sırasında Türkçenin temel yazım kuralları olan büyük harfli yazımlar, ayrı yazılması gereken ekler ve edatların yazımı ile ilgili neredeyse hiçbir kurala uymamaktadırlar. Öğrencilerin bu şekilde davranmaları öğretmenleri tarafından özensizlik olarak algılanabilmektedir. Bu yazma etkinlikleri sırasında standartlara uymamanın bir sonucu olarak birçok sözcüğün yanlış yazılması da söz konusu olabilmektedir. “Napanki, türkçeyi mahvettim ahmetttt affet bni, EF Bİ AY FELAN, kamil çıkamazfsn dışarı, bn saa kurban olurum” örneklerinde görüldüğü gibi dilin kullanımında standartlardan sapmalar olabilmektedir. Kabadayı (2006), internet ortamındaki bu durumun yazılardaki biçim güzelliğini ortadan kaldırdığını iddia etmektedir.

Öte yandan dilin kullanımı hususunda yaşanan bu durumla çelişir bir biçimde öğrencilerin çoğunluğu yazılı sohbetler sırasında yazım kurallarına uyulması gerektiğini düşünmektedir. Bu çalışmaya katılan az sayıda öğrenci yazılı sohbetler sırasında dilin kurallarına uymayla ilgili herhangi bir kaygı taşımadıklarını belirtmektedirler. Çakır ve Topçu (2006) hem lise hem de üniversite öğrencileriyle birlikte yürüttükleri çalışmalarında internet dili olarak nitelendirdikleri kullanımlara daha çok üniversite öğrencilerinin tepki gösterdiğini, lise öğrencilerinin ise bu tür kullanımlarda bir sakınca görmediğini belirtmektedirler. Çakır ve Topçu'nun araştırmasında internet dilinin kullanımına karşı çıkanlar bu dilin gereksiz kullanımlar içerdiğini, kafa karıştırdığını, anlaşılmaz olduğunu ve zor olduğunu gerekçe göstermektedir. Bu dilin kullanımına, dilimizin korunması gerektiği, milli hassasiyetlerin önemli olduğu, İngilizcenin kültürel emperyalizmin bir parçası olduğu gerekçeleriyle de karşı çıkmaktadır. İnternet dilindeki kullanımları destekleyen öğrenciler ise internetin evrensel olduğunu ve bu ortamın ortak bir dil gerektirdiğini savunmaktadır.

Dilin kullanımı konusundaki bu tür düşüncelere karşın, araştırmalar internet ortamında yazışan insanların duygu ve düşüncelerini hızlı biçimde aktarmaya çalışırken yazım kurallarına uymadıkları gerçeğini ortaya koymaktadır (Çakır ve Topçu 2005). Oysa Aksan'a (1998) göre birçok yazım ve dil bilgisi kuralına sahip olan yazı dili kontrollü olmayı ve dili dikkatlice kullanmayı gerektirmektedir. Çünkü yazılı dil daha ölçülü, daha kurallıdır. Yazı diliyle konuşma dili arasındaki başlıca ayrımın, yazılı anlatımda dil kurallarına uymaya daha çok özen gösterilmesi olduğu da söylenebilir. Yazı yazan kişiler dili her bakımdan daha güzel kullanabilmek için daha yavaş hareket eder. Dolayısıyla yazılı anlatımın informal özellikler taşıyan inter-

net ortamındaki yazılı sohbetlerden etkilenme olasılığı düşüktür. Ancak Yıldırım ve Tahiroğlu 2006 yılında yayımladıkları çalışmalarında bu görüşte olmadıklarını, internetin yazı dili üzerinde büyük etkisi bulunduğu görüşünü desteklediklerini belirtmektedir. Günümüz çalışma ortamlarında hızın giderek önem kazanması bireyleri daha hızlı yazmaya yönlendirmekte, bunun bir sonucu olarak da ekran karşısındaki bireylerin standart yazım ilkelelerinden sapan metinler ortaya çıkarması söz konusu olabilmektedir.

Çalışma kapsamında görüş bildiren öğrenciler de ağırlıklı olarak internet ortamındaki sohbetlerin yazılı anlatımlarını etkilemediği yönünde görüş belirtmektedir. Ancak yazılı anlatımın tamamıyla bu tür ortamların etkilerinden bağımsız olduğu düşünölmemelidir. Özellikle bilgi ve iletişim teknolojileriyle birlikte dilimize giren ve internet ortamında genellikle kendi yazımlarıyla kullanılan bazı sözcükler hem yazımları hem de söylenişleri bakımından bireylerin dağarcığının bir parçası durumuna gelebilmekte ve onların yazılı anlatımlarını da etkileyebilmektedir. “Email, msn, windows, media player” gibi sözcükler bunlardan birkaçıdır. Diğer taraftan kısaltmalar yaparak yazmanın bir süre sonra alışkanlık haline gelmesi ve bireylerin yazılı anlatımlarını etkileme olasılığı da bulunmaktadır. Grup görüşmesinden elde edilen veriler de bu düşünceyi doğrular niteliktedir. Öte yandan bazı araştırmacılar (Craig 2003), dilin standart kurallarına katı bir şekilde uyulması durumunda bireylerin düşüncelerini ifade etmek konusunda rahat olamadıklarını ve bunun da bazen o düşüncelerini hiç ifade edeme sonucunu doğurduğunu ileri sürmektedirler.

İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbet Ortamında Kullanılan Dilin Özellikleri: İnternet ortamındaki yazılı sohbetlerde kullanılan dilin niteliğiyle ilgili ilginç olan bir nokta da bu sohbetlerde kullanılan dilin yazı dilinin değil günlük konuşma dilinin özelliklerini taşıyor olmasıdır. Bu ortamlarda kullanılan dil ses bilgisi bakımından değerlendirildiğinde kullanılan dilin yazı değil konuşma dili olduğu anlaşılmaktadır. İnternette Türkçe kullanımı sorunlarını incelediği çalışmasında Yıldırım ve Tahiroğlu (2006) da bu sonuca ulaşmıştır. Sosyal hayatta konuşulurken kullanılan dil sohbet havasında geçen bu yazışma ortamlarına taşınmaktadır. Kullanılan sözcükler, söz kalıpları, ifade biçimleri günlük konuşma dilinde kullanıldığı şekliyle yazılmaktadır. Bu durumda da ağızlarında görölen birçok ses olayı meydana gelmekte, birçok yazım yanlış oluşturan biçimde yazı dilinde kullanılan yazım kurallarının dışına çıkılmaktadır. Karşılıklı sohbet şeklinde gerçekleşen yazışmalarda kısa konuşma cümleleri, basit cümle yapıları, seslenmeler, söyleşi üslubunda oluşın kalıp sözler ve söz öbekleri, eksiltili cümleler, durum bağlamına göre anlam kazanan sözcükler yer almaktadır.

Diğer bir deyişle internet ortamındaki yazılı sohbetlerde yazarak konuşma gibi bir durum söz konusudur. Ancak konuşma dilinin bütün özelliklerini yazının sınırlı dünyasına sığdırmak olası değildir. Konuşma hızının yazma hızından daha yüksek olması bu ortamlarda sohbet eden bireyleri özensizliğe ve yazı dilinin kurallarını aşmaya yöneltmektedir. Zaten elektronik ortamlarda dilin kullanımına yönelik yürütülen çalışmalarda dilin özensiz kullanımı ve kurallara uyulmaması gibi noktalara değinildiğine tanık olunmaktadır. Genel olarak bu çalışmaların dilin elektronik ortamlarda kullanımına yönelik olumsuz bir bakış açısı taşıdığı söylenebilir (Lee 2010).

Günlük Konuşma Dili ile İnternet Ortamındaki Yazılı Sohbetlerde Kullanılan Dil Arasındaki Etkileşim: Günlük konuşma dilinde kullanılan dilin internet ortamındaki yazılı sohbetlere taşınması, bu ortamlarda kullanılan dilin de günlük konuşma dilinde kullanılabileceği anlamına gelmektedir. Çünkü hem günlük konuşma ortamlarında hem de internetteki sohbet ortamlarında oluşan atmosfer birçok yönden benzerlik göstermektedir. Konuşma dilinden ağ ortamına taşınan sözcükler, söz öbekleri ve söyleyiş biçimlerine internet ortamında yeni söyleyişler ve söylemler eklenerek bu ortamın jargonu oluşturulmaktadır. Oluşturulan bu jargonun sosyal yaşama taşınarak günlük konuşma dilinin bir parçası haline gelmesi olasıdır. Her ne kadar bu araştırmadan elde edilen bulgular böyle bir etkileşimin olup olmadığını ortaya koymada yeterli olmasa da sanal ortamlarda oluşturulan jargonun bir süre sonra günlük konuşma dilinde de kullanılmaya başlanabileceği öngörüsünde bulunulabilir. Nitekim bu araştırma kapsamında internet ortamındaki sohbetlerde kullanılan dilin gerek konuşma dilini gerekse yazılı dili etkilediği yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Öğrenciler internet ortamında kullandıkları dilin etkisiyle hiç farkında olmadan kısaltarak yazma, kısa ve öz ifadelerle yazma, özensiz yazma, yazılı sohbetlerdeki bazı kısaltılmış ifadeleri sözlü dilde de kullanma gibi alışkanlıklar edinebilmektedir.

Sonuç olarak internet ortamında kendine özgü simgeleri veya yazım tarzı olan yazılı bir işaret dili oluşmaktadır. Bu işaret dilinin nitelik ve içeriğini dilin sınırlarıyla birlikte bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu olanaklar belirlemektedir. Özellikleri geleneksel konuşma ve yazma dilinden farklı olan bu dilin geleneksel konuşma ve yazı dilini ne biçimde etkileyeceği ve bu dilin edebiyat dünyasında kendine nasıl bir yer edineceği konusunda yapılacak yeni araştırmalara ihtiyaç vardır.

Kaynaklar

- Aksan, Doğan (1998). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Baron, Naomi (2008). *Always On Language in an Online and Mobile World*. New York: Oxford University Press.
- Craig, David (2003). "Instant Messaging: The Language of Youth Literacy". *The Boothe Prize for Excellence in Writing* (Winter): 117-133. [Çevrimiçi: <http://bootheprize.stanford.edu/0203/PWR-Boothe-Craig.pdf>], Erişim tarihi: 09 Ağustos 2010.
- Çakır, Hamza ve Hasan Topçu (2005). "Bir İletişim Dili Olarak İnternet". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 19: 71-96.
- Crystal, David (2001). *Language and the Internet*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Eller, L. Lara (2005). Instant Message Communication and its Impact upon Written Language. Masters' thesis. West Virginia: West Virginia University.
- Kabadayı, Osman (2006). "Ağ Ortamındaki Türkçeye Genel Bir Bakış". *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* 652: 298-314.
- Korukçu Sarıcı, Meryem Burçin (2009). Gençlerin İnternet Sohbet Ortamlarında Kurdukları Arkadaşlıklar: Sanal Arkadaşlık Fenomeni Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Leander, Kevin M. (2003). "Writing Travelers' Tales On New Literacy Capes". *Reading Research Quarterly* 38 (3): 392-397.
- Lee, Carmen. (2010). "Learning New Text Making Practices Online: from Instant Messaging to Facebooking". *The International Journal of Learning* 16 (12): 111-124.
- Ong, Walter J. (2002). *Orality and Literacy: The Technologizing of the Word* (2nd ed.). New York: Routledge. http://monoskop.org/images/f/ff/Ong,_Walter_J_-_Orality_and_Literacy,_2nd_ed.pdf, Erişim tarihi: 03 Eylül 2012.
- Özezen, Muna Yüceol (2010). "Türkçenin Ağ Ortamındaki Yazımı ve Bunun Ses Bilimsel Yapıyla Bağlantıları". *bilig* 53: 233-256.
- Taşkın, Gülşen ve Sevdâ Üsküplü (2004). "Bilişim Türkçesi". Akademik Bilişim Konferansı. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon. 11-13 Şubat.
- Yıldırım, Faruk ve Tahir B. Tahiroğlu (2006). "İnternette Türkçe Kullanımı Sorunları". *Türkçenin Çağdaş Sorunları*. Ed. Gürer Gülsevin ve Erdoğan Boz. Ankara: Gazi Kitabevi. 359-378.
- Yüksel, Haluk (2008). "İletişim Kavramı ve Tanımı". Etkili İletişim. Ed. Uğur Demiray. Ankara: PegemA Yay. 2-41.
- Zillioğlu, Merih. (2003). *İletişim Nedir?* İstanbul: Cem Yay.

A Study of Students' Use of Written Language in Online Chatting

Cenk Akbıyık*

Adnan Karadüz**

S. Sadi Seferoğlu***

Abstract

In this era, Internet-mediated communication has become widespread. Increasingly, more and more people communicate through the Internet. The purpose of this research is to investigate the language used in written chat from multiple dimensions. The research was designed and conducted as a case study. A private high school in Kayseri / Turkey was selected as the case. Data were collected through various data collection instruments including surveys, interviews, and document review. According to the findings, students spend less than one hour for online chatting during schooldays. The time allocated for online chatting increases during holidays. A sign language specific to Internet-based communication with its own symbols and writing style is emerging. The language used by students during written chat has common features with daily spoken language. This language has various deviations and contains many examples of unique usage. Students follow almost none of the rules of written language.

Keywords

Internet, chat, communication, symbols, language habits, spelling, student

---

* Assist. Prof. Dr., Erciyes University, Faculty of Education, Department of Computer Education and Instructional Technology – Kayseri / Turkey
cakbiyik@erciyes.edu.tr

** Assoc. Prof. Dr., Erciyes University, Faculty of Education, Department of Computer Education and Instructional Technology – Kayseri / Turkey
akaraduz@erciyes.edu.tr

*** Assoc. Prof. Dr., Hacettepe University, Faculty of Education, Department of Computer Education and Instructional Technology – Ankara / Turkey
sadi@hacettepe.edu.tr

Исследование языка, используемого учащимися при письменной переписке в интернете

Дженк Акбыйык*

Аднан Карадюз**

С. Сади Сефероглу***

Аннотация

В настоящее время все более широкое распространение приобретает привычка общения в интернете и с каждым днем все больше людей желают общаться в интернете. В этой среде при общении могут возникать различные ситуации, отличные от прямого общения лицом к лицу. Это исследование носит описательный характер и рассматривает различные аспекты языка, используемого учащимися в процессе общения в интернете. Объектом данного исследования явилась частная средняя школа в провинции Кайсери. В рамках этого исследования были обработаны данные, собранные через различные каналы, такие как анкеты, интервью и анализ документов. Согласно результатам, в интернете имеются свои уникальные знаки или письменный язык знаков, являющийся стилем письма. В течение учебного дня учащиеся уделяют менее одного часа общению в интернете, но на выходных это время увеличивается. Язык, используемый в процессе письменного общения содержит те же языковые особенности, что и повседневный разговорный язык. Имеются некоторые отклонения языка, используемого в интернете от разговорного языка. В ходе общения в интернете учащиеся не соблюдают почти ни одно из основных правил правописания турецкого языка.

Ключевые слова

Интернет, чат, общение, символы, языковые привычки, правописание, учащийся

---

* и.о.доц. док., университет Эрджис, педагогический факультет, кафедра информатики и учебных технологий – Кайсери / Турция
cakbiyik@erciyes.edu.tr

** доц. док., университет Эрджис, педагогический факультет, кафедра турецкого языка – Кайсери / Турция
akaraduz@erciyes.edu.tr

*** доц. док., университет Хаджеттепе, педагогический факультет, кафедра информатики и учебных технологий – Анкара / Турция
sadi@hacettepe.edu.tr